

JUBILEJNICA

Milan Ževart

Šaleško muzejsko in zgodovinsko društvo Velenje

**PETINSEDEMDESET LET
ŽIVLJENJA IN DELA
ALEKSANDRA VIDEČNIKA**

11. decembra 1995 je Aleksander Videčnik še v polnem ustvarjalnem zagonu dočakal svoj 75 rojstni dan.

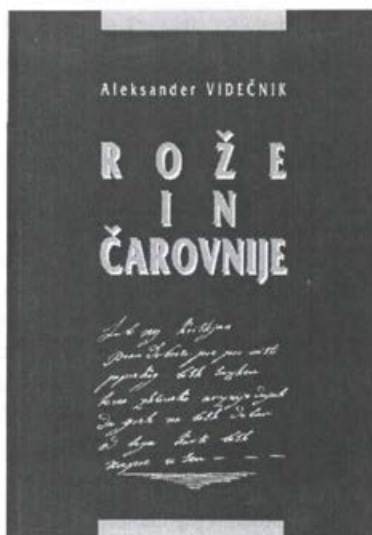
Rojen je bil v Celju, kamor je bil njegov oče, sodni uradnik, prestavljen iz Gornjega Grada. Videčnik se je izučil za stavca in je pred napadom fašističnih sil na Jugoslavijo delal v Mohorjevi tiskarni v Celju, kjer je hitro napredoval v metêrja. Znano je, da so bili stavci v prejšnjih časih praviloma zelo razgledani ljudje in tak je bil tudi Videčnik. Videčnik je bil dejaven v strokovni organizaciji krščanskih socialistov - Jugoslovanski strokovni

Aleksander Videčnik

zvezi. Bil je član delegacije krščanskih socialistov, ki se je leta 1940 pogovarjala z lavantinskim škofom dr. Ivanom Jožefom Tomažičem. Videčnikovo zanimivo pričevanje o tem pogovoru bo objavljeno v Časopisu za zgodovino in narodopisje. Iz zdravstvenih razlogov je Videčnik delo v tiskarni opustil in po vojni nadaljeval s šolanjem. Leta 1965 je diplomiral na Višji upravni šoli v Ljubljani, še prej pa je 1947 leta končal šolanje na šoli za

sadjarstvo in vinogradništvo v Klosterburgu pri Dunaju. Videčnik se je uveljavil v bančništvu in postal direktor Celjske mestne hranilnice. Leta 1975 se je upokojil in si nato ustvaril dom v Mozirju. Prav v Mozirju se je razmahnila Videčnikova dejavnost pri zbiranju in proučevanju zgodovinskega gradiva, pri ohranjanju kulturne dediščine in delovanju na širšem kulturnem področju. Njegova prva samostojna publikacija pa je izšla 1974. leta, ko je bil Videčnik še v Celju.

"Saj se bo slišalo malo banalno in obrabljeno, ampak vseeno naj zapišem, da bi morali Savinjščani počasi misliti na spomenik, ki si ga s svojim delom in pisanjem o njih zmeraj bolj zasluži Aleksander Videčnik." (dr. Matjaž Kmecl)

Videčnik je zelo dosti napisal in objavil. Naj to podkrepimo z nekaj podatki iz njegove bibliografije. Doslej je objavil okoli 1000 člankov, razprav in publikacij. Izšlo je že kar osemnajst njegovih samostojnih publikacij, pri šestih pa je bil soavtor.

Tako obsežna bibliografija je lahko nastala le ob zelo sistematičnem in prizadevnem zbiranju gradiva ter njegovem proučevanju. Videčnik nas je in nas še kar naprej preseneča s svojo ustvarjalnostjo. O njegovi ustvarjalni vnemi priča tudi to, da so v letih 1988 in 1989 izšle kar po tri Videčnikove samostojne publikacije, v letih 1984 in 1985 pa po dve.

Kot smo rekli, je prva Videčnikova samostojna publikacija izšla v Celju 1974. leta, in sicer publikacija *100 let Celjske mestne hranilnice*. Po tej so Videčnikove publikacije izhajale takole: *Po Gornji Savinjski dolini*, Mozirje 1977; *Delavsko gibanje v Gornji Savinjski dolini*, Mozirje 1983; *Delavska enotnost v Gornji Savinjski dolini 1944*, Mozirje 1984; *O gozdnih delavcih Luč med obema vojnama*, Mozirje 1985; *Podobe iz preteklosti Mozirja*, Mozirje 1985; *Kmečko delavstvo v Gornji Savinjski dolini med prvo in drugo svetovno vojno*, Mozirje 1986; *100 let gasilstva v Mozirju*, Mozirje 1987; *Kulturnozgodovinsko izročilo hranilnikov in hranilnih knjižic*, Celje 1988; *Zadružno povezovanje kmetov v Gornji Savinjski dolini*, Mozirje 1988; *Furmani ob Savinji in Dreti*, Mozirje 1988; *Denarnišтво v Celju. Od hranilnice do banke*, Celje 1989; *Denarnišтво v Šaleški in Zgornji Savinjski dolini*, Velenje 1989; *Denarnišтво v koroški krajini*, Slovenj Gradec 1989; *Obrotnišтво v Zgornji Savinjski dolini*, Mozirje 1990; *100 let pusta moziškega*, Mozirje 1991; *Posojilništvo in hranilništvo v Savinjski dolini*, Celje 1991; *Iz roda v rod, domači godci*, Mozirje 1992; *Rože in čarovnije. Domače zdravilstvo v Zgornji Savinjski dolini*, Mozirje 1995.

Že naslovi samostojnih publikacij, a tudi tistih, pri katerih je bil Videčnik soavtor, in naslovi razprav, ki jih je Videčnik objavljajl v strokovnih revijah, ter referatov, ki jih je imel na strokovnih posvetih, povedo, kaj je Videčnika pri njegovem raziskovalnem delu zanimalo. Zanimalo ga je predvsem dvojje: preteklost Zgornje Savinjske doline oziroma zgodovinopisno in etnološko raziskovanje te lepe doline in proučevanje denarnišтва, hranilnic in posojilnic, bank oziroma denarnih zavodov nasploh. Videčnik pa je obravnaval tudi druge teme in se tako na primer pri proučevanju zgodovine gasilstva ni omejil na gasilstvo v Mozirju, ampak je napisal tudi zanimivo razpravo *o boju za*

slovensko gasilstvo v Celju, ki je izšla v Celjskem zborniku za leto 1985. V Celjskem zborniku je 1984 izšla tudi njegova razprava *Celjski oktet 1937-1941*. Številna dela o preteklosti Zgornje Savinjske doline je Videčnik zasnoval tako, da je v njih združeval rezultate zgodovinskega in etnološkega raziskav.

Z zbiranjem in obravnavanjem gradiva je povezana tudi Videčnikova razstavna dejavnost. Postavil je kar 19 razstav v krajih Zgornje Savinjske doline in v Celju. Opremil je narodopisno zbirko v kmečki hiši v Mozirskem gaju. Z razstavami je prikazal različne teme, in med drugim je pripravil štiri razstave o narodnoosvobodilnem boju v Zgornji Savinjski dolini. Naj naštejemo še nekaj naslovov njegovih razstav: *Vladimir Levstik, Mozirje skozi čas, Kitajske listine najdene v Mozirju, Stare listine trga Mozirje, Pašništvo v okolici Gornjega Grada, Denarni zavod Slovenije, Spominski kovanci Evrope*, itd. Postavil je tudi *stalno razstavo o Antonu Jamniku (Jame pri Gornjem Gradu)*.

Pomembno je to, da je Videčnik za nas in bodoče generacije rešil pred propadom dragoceno kulturnozgodovinsko gradivo. Naj s tem v zvezi omenim osebno izkušnjo. Med drugim je Videčnik našel in ohranil *dokument o volitvah vaških svetov v Zgornji Savinjski dolini januarja 1945*. Te volitve je razpisal okupator po ponovni osvojitvi Zgornje Savinjske doline decembra 1944. Kdor vsaj malo pozna zgodovino nacističnih okupacijskih sistemov in še zlasti okupatorjevo ravnanje na Spodnjem Štajerskem, bo vedel, da je šlo pri omenjenih volitvah za nekaj povsem izjemnega. Videčnik mi je dokument o omenjenih volitvah posredoval za uporabo. Veliko gradiva, prek 2000 raznih dokumentov in okoli 5000 fotografij, ki jih je Videčnik zbral, je danes v Zgodovinskem arhivu v Celju. To gradivo je znano kot *Videčnikov arhiv*.

Še marsikatero področje Videčnikovega delovanja bi lahko prikazali in med drugim njegovo dejavnost na širšem kulturnem področju. Omenimo naj le, da je bil deset let *urednik Savinjskih novic*, ki so v času njegovega urednikovanja objavile dosti člankov o preteklosti Zgornje Savinjske doline. Avtor večine teh člankov je bil kar urednik Videčnik.

Dr. Matjaž Kmecl je v svojem zapisu "*Spremni pozdrav Videčniku in njegovi knjigi o gornjesavinjskem združništvu*" zapisal: "*Aleksander Videčnik je eden tistih popisovalcev naših krajev in ljudi, ki družno s poklicnimi vedami, pa spet nekako mimo njih, skrbijo za živo reko zgodovinskega spomina.*" - Sam pa sem v prispevku *Ob novi publikaciji Aleksandra Videčnika* o njegovi knjigi o denarništvu v Šaleški in Zgornji Savinjski dolini mdr. zapisal: "*Avtor tega dela ni šolan zgodovinar, ne etnolog in sociolog. Danes imamo po šolah in drugje kar dosti ljudi s fakultetnimi diplomami iz navedenih strok, a ne dosti tako ustvarjalnih kot je Videčnik.*"

Videčnik je pri svojih raziskavah pisal tudi o temah iz zgodovine Šaleške doline. Navedli smo njegovo publikacijo *o denarništvu v Šaleški in Zgornji Savinjski dolini*. Na strokovnem posvetu ob 150-letnici dr. Josipa Vošnjaka, ki je bil maja 1994 v Šoštanju, je sodeloval s tehtnim referatom o poslovnih načelih prvih posojilnic.

Videčnik je od ustanovitve *Šaleškega muzejskega in zgodovinskega društva* njegov aktiven in ugleden član. Člani tega društva smo njegov življenjski jubilej počastili na Velenjskem gradu 24. januarja 1996 in mu tedaj zaželeli, da bi še dolgo in uspešno kot doslej nadaljeval s svojim delom. Sicer pa vemo, da bosta kmalu izšli dve njegovi novi publikaciji.